

Agnieszka Ostalecka

CECHY STABILNEGO SYSTEMU FINANSOWEGO

1. Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że stabilność finansowa jest zjawiskiem pożądanym i korzystnym dla wszystkich uczestników rynku finansowego. Stabilność przyczynia się do większej efektywności i skuteczności funkcjonowania rynku finansowego oraz zmniejsza jego podatność na zewnętrzne szoki i kryzysy.

Silny i stabilny system finansowy z powodzeniem przechodzi tzw. próbę rynków (*test of markets*), co oznacza, że pozostaje stabilny i działa skutecznie w szerokim zakresie warunków rynkowych. **Zdrowy system finansowy** to taki, który spełnia trzy podstawowe warunki [7, s. 21]:

- jest elastyczny – w tym znaczeniu, że jest zdolny do kontynuowania alokacji środków finansowych zgodnie z zasadami ekonomicznej efektywności, nawet w szybko zmieniającym się otoczeniu rynkowym,
- jest prężny – co oznacza, że rynek nieprzerwanie kontynuuje działalność, a transakcje przeprowadzane są w sposób szybki, wiarygodny i niezawodny nawet w sytuacji pojawiania się zaburzeń ekonomicznych,
- jest wewnętrznie spójny – w tym sensie, że sam nie generuje zaburzeń finansowych i nie potęguje zewnętrznych szoków, które mogłyby prowadzić do kryzysów finansowych.

Wiele instytucji zajmujących się kwestiami stabilności międzynarodowych rynków finansowych prowadzi badania nad sposobami zmniejszenia podatności rynków finansowych na zaburzenia. W wyniku tych badań udało się wyodrębnić cechy, które uważa się za przyczyniające się do większej stabilności rynków finansowych.

Zgodnie z aktualną literaturą przedmiotu cechami takimi są [10, s. 23]:

1) w skali makro – stabilizująca polityka gospodarcza, czyli:

- spójność instrumentów polityki monetarnej i fiskalnej,
- przygotowana i sekwencyjnie wprowadzana liberalizacja finansowa;

2) w skali mikro – odpowiednia struktura i właściwe funkcjonowanie rynku, czyli:

- „zdrowe” ramy prawne,
- wiarygodność i przejrzystość (odpowiednie zasady rachunkowości i ujawniania informacji),
- należyte zarządzanie i nadzór właścicielski (*corporate governance*),
- skuteczny nadzór i kontrola,
- dyscyplina rynkowa,
- odpowiednia sieć bezpieczeństwa (*safety net*).

Pierwsza grupa cech składa się z makroekonomicznych warunków, które wywierają presję na podejmowane decyzje finansowe oraz otoczenie, w którym funkcjonuje system finansowy. Drugą grupę zaś tworzą czynniki odpowiadające za siłę i stabilność (*robustness*) samego systemu finansowego.

2. Makroekonomiczne cechy stabilności

Dużym błędem jest myślenie, że możemy posiadać stabilne instytucje finansowe, gdy otoczenie, w którym one działają, jest niestabilne. Co więcej, aby zapewnić stabilność zarówno instytucji finansowych, jak i otoczenia makroekonomicznego, trzeba wziąć pod uwagę wzajemne powiązania między nimi [3, s. 3]. Nie ulega więc wątpliwości, że aby stworzyć stabilne środowisko dla instytucji finansowych, polityka makroekonomiczna powinna wywierać działanie stabilizujące.

Stabilność w skali makro oznacza przede wszystkim zdrowe podstawy ogólnogospodarcze. Zapewnienie ich wymaga takiej polityki makroekonomicznej państwa, która dąży do osiągnięcia zrównoważonej stopy wzrostu gospodarczego. Konieczna jest ponadto odpowiednia konsekwencja w osiąganiu celów polityki monetarnej [10, s. 23]. Chodzi tu przede wszystkim o osiąganie i utrzymywanie stabilnego poziomu cen, który jest niezwykle ważnym bodźcem do zawierania długoterminowych kontraktów [7, s. 24]. Zostaje także obniżony poziom niepewności rynkowej uczestników rynku finansowego, który mógłby być źródłem zaburzeń na tym rynku [14, s. 13].

Stabilizująca polityka gospodarcza wymaga także zdrowych finansów publicznych i rozsądnej polityki zarządzania długiem publicznym. Musi ponadto istnieć odpowiedni poziom oszczędności, zarówno publicznych, jak i prywatnych, który zaspokoi krajowe potrzeby inwestycyjne w gospodarce, nie powodując nadmiernego zadłużania się u zagranicznych kredytodawców [7, s. 24].

Należy przy tym podkreślić, że stabilności finansowej nie gwarantuje jedynie odpowiednie prowadzenie polityki monetarnej czy fiskalnej. Żadne pojedyncze działanie, czy nawet wąski zakres działań, nie będzie wystarczające, aby zapewnić stabilność finansową. Stabilność nie jest bowiem prostą funkcją pojedynczych czynników, lecz także wzajemnych powiązań między nimi [7, s. 22]. Opracowanie koherentnego programu wspierającego stabilność gospodarczą wymaga koordynacji

polityki pieniężnej i fiskalnej [12, s. 516]. Dlatego też tak ważna jest ogólna wizja polityki gospodarczej, wyrażająca się m.in. spójnością poszczególnych polityk.

Wpływ na prowadzenie polityki makroekonomicznej ma także wprowadzanie procesu liberalizacji. Jak pokazały doświadczenia wielu państw, niewłaściwie przeprowadzony proces liberalizacji zwiększał ryzyko wystąpienia szoków i poważnych kryzysów. Specyfika warunków gospodarczych i systemów finansowych znacznie utrudnia stworzenie uniwersalnej recepty na przeprowadzenie liberalizacji, która pozwalałaby zminimalizować ryzyko destabilizacji systemu finansowego [10, s. 24]. Niemniej jednak w literaturze można spotkać pewne zalecenia dotyczące sposobu wprowadzania liberalizacji finansowej [7, s. 47]:

- proces liberalizacji musi być dokładnie przemyślany i wprowadzany jako część spójnej strategii, która obejmowałaby działania władz także w innych obszarach rynku, tak aby zapewnić bodźce do właściwych zachowań uczestników rynku i efektywną dyscyplinę rynkową; liberalizacja wymaga więc stabilnego środowiska makroekonomicznego, zmian w polityce podatkowej i innych reform strukturalnych, tak aby zminimalizować problemy instytucji finansowych;
- liberalizacja stanowi wyzwanie dla władz nadzorczych i wprowadzanych przez nich regulacji ostrożnościowych; polityka władz nadzorczych, włączając w to politykę wyjścia z sektora finansowego oraz proces konstrukcji sieci bezpieczeństwa (*safety net*), musi być więc dostosowana oraz pozostawać w zgodzie z warunkami i praktykami rynku finansowego;
- proces liberalizacji powinien być wprowadzany sekwencyjnie i musi być dostosowany do tempa rozwoju rynku; powinien być także wprowadzany wystarczająco równomiernie, tak aby uniknąć koncentracji napięć w poszczególnych sektorach (szczególnie odradza się wprowadzania „częściowej liberalizacji”, która może powodować poważne problemy wynikające ze zniekształcenia względnej pozycji konkurencyjnej pomiędzy różnymi rodzajami instytucji finansowych).

3. Mikroekonomiczne cechy stabilności

Poza makroekonomicznymi cechami stabilności bardzo istotna jest właściwie rozwinięta infrastruktura rynku finansowego. Obejmuje ona szeroki zakres elementów wchodzących w jej skład. Po pierwsze – właściwie skonstruowane i nowoczesne prawo umów, a także skuteczne procedury egzekucyjne. Po drugie – rozwinięte i przejrzyste zasady rachunkowości oraz standardy dotyczące wyceny aktywów i zakresu ujawniania informacji. Po trzecie – kwestie dotyczące nadzoru: zarówno nadzoru i kontroli wewnętrznej, jak i nadzoru zewnętrznego (regulacje ostrożnościowe, zasady efektywnego nadzoru). Wreszcie – dobrze funkcjonujący system płatniczy i rozliczeniowy oraz właściwie zaprojektowana sieć bezpieczeństwa finansowego (*financial safety net*) [5]. Cechy stabilności sektora finansowego na szczeblu mikro zostały zaprezentowane w tab. 1.

Tabela 1. Mikroekonomiczne cechy stabilnego systemu finansowego

System prawny
• właściwie skonstruowany system prawa cywilnego (przede wszystkim prawo własnościowe i prawo umów) • możliwość skutecznego egzekwowania warunków wynikających z umów • zdolność ustanawiania i uruchamiania zabezpieczeń • właściwie uregulowane prawo upadłościowe
Rachunkowość, przejrzystość, jawność informacji
• właściwe oszacowanie kredytów i klasyfikacja aktywów oraz adekwatne do konkretnej umowy praktyki dotyczące zabezpieczeń • systematyczne i efektywnie działające mechanizmy audytu • regularnie udostępniane publicznie informacje dotyczące zdolności kredytowej instytucji finansowych • okresowe publikacje odpowiednich zagregowanych danych finansowych (wskaźników makroekonomicznych, poziomu rezerw, statystyk sektora bankowego itp.) • dostępność obiektywnych ratingów kredytowych oraz informacji o możliwościach zaciągnięcia kredytu
Zarządzanie i corporate governance
• wymogi adekwatności kapitałowej współmierne do skali podejmowanego ryzyka • wymiana zarządu z powodu złych wyników działalności • egzekwowanie odpowiedzialności prawnej menedżerów • powszechne stosowanie efektywnych systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej
Struktura rynku
• otwarcie sektora finansowego na nowych, wykwalifikowanych uczestników (włączając podmioty zagraniczne) • widoczny udział zagranicznych instytucji w całości aktywów sektora • limity koncentracji sektora finansowego • płynność międzybankowego rynku pieniężnego i rynku kapitałowego • regulacje dopuszczające do użycia pełny zestaw instrumentów finansowych • solidny i efektywny system płatniczy i rozliczeniowy • udział instytucji finansowych sektora publicznego w aktywach sektora bankowego
Nadzór i kontrola
• niezależność polityczna instytucji nadzorczych oraz jasno zdefiniowana odpowiedzialność za osiąganie wyznaczonych celów • właściwe uprawnienia do narzucania obowiązków informacyjnych instytucjom finansowym, nakładania grzywien itp. • odpowiednie zasoby finansowe na wykwalifikowany personel, przeprowadzanie szkoleń oraz na zaspokajanie roszczeń • prowadzenie skonsolidowanego nadzoru • udostępnianie informacji innym organom nadzorczym (współpraca organów nadzoru) • weryfikacja pozyskanych informacji dotyczących zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej czy jakości aktywów poprzez regularne inspekcje i zewnętrzne audyty • stosowanie się do zaleceń międzynarodowych instytucji doradczych (np. Komitet Bazylejski, Komitet Nadzoru Bankowego) • odpowiednie miary do poszczególnych rodzajów ryzyka • właściwa strategia na wypadek niewypłacalności
Sieć bezpieczeństwa
• istnienie formalnego systemu gwarantowania depozytów finansowanego przez banki i nastawionego na ochronę drobnych deponentów • odpowiednie obciążenie stratami poszczególnych udziałowców • surowe warunki wykorzystania publicznych źródeł finansowania

Źródło: opracowanie na podstawie [10, s. 26; 7, s. 74-76].

Aby zapewnić sprawność działania systemu finansowego, musi istnieć skuteczny i efektywny system prawny. Takie czynniki, jak przejrzyste akty prawne czy efektywny system sądowniczy, przyczyniają się do sprawnego funkcjonowania systemu finansowego, a wszelkie niedociągnięcia w tej dziedzinie mogą być źródłem poważnych problemów na rynkach finansowych [10, s. 25].

Do podstawowych cech systemu prawnego sprzyjającego stabilności rynku finansowego należą m.in. [7, s. 25-26]:

- jasne określenie praw, obowiązków i zakresu odpowiedzialności stron transakcji finansowej,
- sformułowanie przepisów wspierających siły rynkowe w podtrzymywaniu właściwych bodźców skłaniających do utrzymania dyscypliny rynkowej i ułatwiających uzyskiwanie określonych informacji niezbędnych do podejmowania efektywnych decyzji finansowych,
- dostarczenie środków do egzekwowania zobowiązań oraz roszczeń w skuteczny i szybki sposób.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele, system prawny musi posiadać właściwe regulacje dotyczące zwłaszcza takich gałęzi prawa, jak: prawo umów, prawo spółek, prawo upadłościowe i prawo własnościowe. Uregulowania te powinny być spójne, przejrzyste, precyzyjne oraz powinny w miarę możliwości nadążać za zmianami na rynku.

Kwestią o szczególnym znaczeniu są zarówno przepisy dotyczące wejścia instytucji finansowej na rynek, jak i przepisy prawa upadłościowego i inne regulacje odnoszące się do zakończenia działalności. Właściwie skonstruowane prawo upadłościowe zmniejsza niepewność poprzez określenie *ex ante* zasad rządzących rozdziałem nieuregulowanych zobowiązań w sytuacji upadłości firmy, zabezpiecza właściwy rozdział majątku upadłej jednostki oraz zezwala na kontynuowanie działalności jednostki, której wartość jako prosperującego przedsiębiorstwa przewyższa wartość likwidacyjną [7, s. 26].

Zwraca się także uwagę na konieczność sprawnego i skutecznego działania sądownictwa. Ponadto, procedury sądownicze nie powinny być zbyt kosztowne, aby nie zniechęcać instytucji do egzekwowania swoich wierzytelności.

Kolejną cechą przyczyniającą się do stabilizacji systemu finansowego na szczeblu mikro jest przejrzystość rynku finansowego i właściwe standardy rachunkowości.

Przejrzystość odnosi się do procesów, w wyniku których informacje dotyczące istniejącego otoczenia, decyzji i podejmowanych działań stają się dostępne i zrozumiałe. Przejrzystość przyczynia się do efektywnej alokacji zasobów poprzez zapewnienie, że uczestnicy rynku mają wystarczające informacje aby zidentyfikować ryzyko i być w stanie rozemnać się co do sytuacji konkretnej firmy czy kraju. Co więcej, przejrzystość pomaga zorientować się, jakie są oczekiwania rynku, a przez to pomaga stabilizować rynek w okresach niepewności oraz przyczynia się do większej skuteczności prowadzonej polityki [13, s. V]. Podsta-

wowymi celami przejrzystości rynku jest zatem umożliwienie podejmowania decyzji przez sektor zarówno publiczny, jak i prywatny, opartych na dostępie do możliwie najpełniejszej informacji, oraz zmniejszenie ryzyka przenoszenia się niestabilności (*contagion*) poprzez umożliwienie rozróżnienia pomiędzy solidnymi a niesolidnymi kredytobiorcami i przyczynianie się do większej przewidywalności polityki makroekonomicznej [11, s. 8].

Z przejrzystością rynku związane są właściwe standardy rachunkowości, które również odgrywają bardzo istotną rolę dla stabilnego systemu finansowego. System rachunkowości jest bardzo istotny w procesie generowania liczby danych informacji i zaopatrywania w nie kredytodawców, kredytobiorców, właścicieli, menedżerów oraz aktualnych lub potencjalnych udziałowców przedsiębiorstwa w celu oszacowania efektywności działań przedsiębiorstwa oraz określenia jego przyszłych możliwości. Wysokiej jakości system rachunkowości jest kluczowy w zapewnieniu przejrzystości operacji i działań przedsiębiorstwa, która jest potrzebna do celów skutecznego nadzoru wewnętrznego i utrzymania dyscypliny rynkowej [7, s. 28].

Międzynarodowy Komitet Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Committee*), który opracował kilka podstawowych zasad odnośnie procedur rachunkowości banków i innych instytucji finansowych, zaleca m.in. zastosowanie standardów dotyczących klasyfikacji jakości aktywów (w tym wyraźnego wyodrębnienia złych kredytów), miar koncentracji kredytów (celem ograniczenia nadmiernego angażowania się w określone sektory czy instrumenty), miar zyskowości i innych zagregowanych miar ogólnej pozycji finansowej czy systemów szacowania zarówno indywidualnych rodzajów ryzyka, jak i ryzyka całego portfela.

Efektywny system rachunkowości obejmuje cztery podstawowe standardy jakościowe dotyczące generowanych przez ten system informacji [7, s. 28], a mianowicie:

- powinny być one liczbowo i faktycznie *wiernym* odzwierciedleniem rzeczywistości,
- powinny być *istotne* i *przejrzyste*, co oznacza, że poszczególne pozycje powinny dokładnie odpowiadać opisywanym stanom,
- powinny być *wyczerpujące*, tzn. obejmować wszystkie materialne działania i operacje przedsiębiorstwa, które mają wpływ na obecną i przyszłą sytuację finansową przedsiębiorstwa,
- powinny być sporządzone *terminowo* i *regularnie* *dostarczane*, tak aby możliwe było ich wykorzystanie w procesie podejmowania decyzji.

Kwestia ujawniania informacji (*disclosure*) została poruszona w raporcie opracowanym przez Bank Rozrachunków Międzynarodowych dotyczącym przejrzystości i odpowiedzialności (*Reports of the Working Group on Transparency and Accountability*), w którym to autorzy zalecają taki sposób ujawniania informacji, który odzwierciedla następujące elementy [13, s. VI]:

- ponadczasowość (*timeliness*) – co oznacza, że informacje o istotnym znaczeniu powinny być okresowo ujawniane i sporządzane według wysokiej jakości, powszechnie akceptowanych standardów rachunkowości,
- kompletność (*completeness*) – sprawozdania finansowe powinny obejmować wszystkie istotne transakcje zarówno bilansowe, jak i pozabilansowe,
- konsekwencja (*consistency*) – metody rachunkowości powinny być stosowane w sposób konsekwentny w długim okresie, a wszelkie zmiany wymagają zidentyfikowania i ujawnienia ich skutków,
- zarządzanie ryzykiem (*risk management*) – strategie zarządzania ryzykiem powinny zostać ujawnione,
- procesy audytu i kontroli (*audit and control processes*) – firmy powinny mieć skuteczny system kontroli wewnętrznej, a roczne sprawozdania finansowe powinny być sprawdzane przez niezależnego rewidenta.

Trzecim elementem mikroekonomicznej stabilności jest skuteczne zarządzanie i nadzór właścicielski (*corporate governance*¹). Nadzór właścicielski jest jednym z podstawowych czynników determinujących stabilność sektora finansowego i jego zdolność do przewyższania wstrząsów ekonomicznych. „Zdrowie” systemu finansowego zależy przede wszystkim od dobrej kondycji jego poszczególnych elementów (uczestników rynku finansowego) oraz powiązań między nimi. Z kolei zdrowie poszczególnych uczestników zależy w dużej mierze od zdolności do identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontrolowania zagrażających im rodzajów ryzyka [2, s. 1]. Dlatego też wskazuje się na doniosłą rolę *corporate governance*, ponieważ właściwie sprawowany nadzór korporacyjny jest uważany za podstawę efektywnego procesu zarządzania ryzykiem.

Przez *corporate governance* rozumie się sieć powiązań między kadrą kierowniczą spółki, jej radą nadzorczą, akcjonariuszami oraz głównymi interesariuszami (*stakeholders*) [8, s. 101]. Najprościej nadzór właścicielski można określić jako zasadę, zgodnie z którą menedżerowie odpowiadają przed zarządem, a zarząd odpowiada przed udziałowcami – właścicielami [10, s. 27]. Za pośrednictwem *corporate governance* ustalane są cele spółki, sposoby ich osiągnięcia oraz monitorowania. Dobre władanie korporacyjne powinno dostarczyć radzie nadzorczej i zarządowi spółki właściwej motywacji do osiągania celów wyrażających interesy spółki i jej akcjonariuszy oraz zagwarantować sprawny monitoring efektywności wykorzystania środków spółki [8, s. 101].

Zarządzanie instytucjami finansowymi jest bardziej efektywne, a sprawowany nadzór właścicielski bardziej skuteczny, gdy istnieje odpowiednia struktura rynku i występują bodźce rynkowe w formie dojrzałej konkurencji i właściwej dyscypliny rynkowej.

¹ W literaturze można się spotkać także z innymi tłumaczeniami terminu *corporate governance*, jak na przykład: zarządzanie właścicielskie, władanie korporacyjne, ład korporacyjny czy władanie ekonomiczne.

Dyscyplina rynkowa odgrywa znaczącą rolę w zapewnianiu stabilności finansowej. Stwarza bowiem silne bodźce dla banków do prowadzenia swojej działalności w sposób bezpieczny, solidny i bardziej efektywny, włączając w to bodźce do utrzymywania silnej bazy kapitałowej, będącej w stanie pokryć ewentualne przyszłe straty powstałe w wyniku podejmowania ryzyka w trakcie prowadzenia działalności [1, s. 1]. A. Crockett definiuje dyscyplinę rynkową jako wewnętrzne i zewnętrzne mechanizmy zarządzania w gospodarce wolnorynkowej wobec braku bezpośredniej interwencji rządu. Według niego, aby dyscyplina rynkowa skutecznie wpływała na stabilność rynków finansowych, muszą być spełnione cztery podstawowe warunki [4, s. 1-2]:

- uczestnicy rynku finansowego muszą posiadać wystarczające informacje, aby być w stanie dokonać właściwej oceny sytuacji,
- uczestnicy muszą potrafić odpowiednio przetwarzać zdobyte informacje,
- muszą być zapewnione odpowiednie bodźce do efektywnego działania,
- muszą być zapewnione właściwe mechanizmy do przestrzegania dyscypliny rynkowej.

Dyscyplina rynkowa jest skuteczniejsza gdy istnieją zewnętrzni interesariusze (*stakeholders*), tacy jak: deponenci, kredytodawcy, inwestorzy i inni uczestnicy rynku finansowego, posiadający wystarczający interes w kontrolowaniu działalności instytucji, aby zadać sobie trud i ponosić koszty wykonywania nadzoru nad jej działalnością oraz dyscyplinować zarząd [7, s. 36]. W związku z tym stwarzanie bodźców zachęcających uczestników rynku finansowego do nadzorowania instytucji finansowych oraz do „nagradzania” dobrze prosperujących instytucji, a „karania” złych, uważane jest za podstawowy element zaostrożenia dyscypliny rynkowej.

Czynnikiem, który rozluźnia dyscyplinę rynkową, jest brak dojrzałej konkurencji. Skromna konkurencja na rynku, a co za tym idzie brak możliwości dokonywania wyborów przez klientów i niemożność omijania instytucji niewłaściwie funkcjonujących, ogranicza wywieranie przez uczestników rynku działania dyscyplinującego te instytucje.

Konkurencyjny rynek finansowy nie musi oznaczać koniecznie dużej liczby instytucji finansowych czy wykluczać instytucji z istotną przewagą w udziale rynkowym. Niemniej jednak rynek musi być konkurencyjny w tym znaczeniu, że ceny i udziały w rynku muszą być rezultatem konkurencji rynkowej oraz muszą istnieć liberalne zasady wejścia na rynek i wyjścia z niego. Szczególnie, wejście na rynek powinno być możliwe dla wszystkich podmiotów, które są w stanie sprostać określonym wymaganiom odnoszącym się na przykład do kompetencji właścicieli, odpowiedniej wysokości kapitału, właściwego zarządu itp. [7, s. 37].

Piątym elementem mikroekonomicznej stabilności jest właściwie sprawowana kontrola i nadzór nad działalnością rynku finansowego. Kwestie te odnoszą się do ustanawiania i wprowadzania regulacji oraz standardów dotyczących działalności systemu finansowego, a także czynnego sprawowania nadzoru nad instytucjami

finansowymi. Istnienie odpowiedniej kontroli i nadzoru odgrywa ważną rolę w sprzyjaniu stabilizacji systemu finansowego, jednakże by tak się stało, władze nadzorcze muszą się wykazać umiejętnościami i niezwykłą czujnością, aby opanowywać pojawiające się rodzaje ryzyka w sytuacji, gdy system finansowy podlega nieustannie gwałtownym i rozległym przeobrażeniom.

Konieczność zapewnienia stabilności systemów finansowych w warunkach postępującej globalizacji i rozwoju międzynarodowych grup finansowych oraz pojawiania się coraz bardziej skomplikowanych produktów finansowych przyczyniła się do koordynacji działań nadzorów bankowych z poszczególnych krajów i do tworzenia instytucji międzynarodowych, których zadaniem jest poprawa jakości i skuteczności nadzoru przez wzmocnienie współpracy międzynarodowej. Do najważniejszych zadań stojących przed instytucjami nadzorczymi zalicza się:

- dalszą harmonizację uregulowań prawnych na świecie,
- dalszy rozwój metod oceny ryzyka i ich elastyczne dopasowanie do pojawiających się na rynku nowych rodzajów ryzyka,
- dążenie do większej przejrzystości rynków,
- intensyfikację współpracy między instytucjami krajowymi i na płaszczyźnie międzynarodowej [9, s. 79].

Władze nadzorcze powinny zatem wspólnie stosować się do zasad, które można ująć następująco [7, s. 39]:

- jasne określenie typów instytucji finansowych podlegających regulacjom i nadzorowi wraz z konkretnym wskazaniem odpowiedniego organu nadzorczego sprawującego nadzór nad poszczególnymi instytucjami,
- promowanie niezawodności, efektywności i integralności infrastruktury rynku finansowego,
- podejmowanie działań sprzyjających efektywnej działalności i konkurencji w sektorze finansowym.

Fundamentalną zasadą konstrukcji efektywnego nadzoru jest poszukiwanie takich rozwiązań, które mają na celu wspieranie i poprawianie funkcjonowania rynku a nie jego zastępowanie. Dlatego też nadzór nad instytucjami finansowymi powinien być zharmonizowany i zintegrowany z siłami rynkowymi oraz elementami rynku finansowego [3, s. 7]. Ponadto warunkiem skutecznego wypełniania swoich zadań przez władze nadzorcze jest istnienie spójnego zestawu norm i standardów ostrożnościowych. Normy te muszą być obiektywne, wewnętrznie zgodne, przejrzyste i zrozumiałe dla instytucji, do których się odnoszą. Powinny one precyzyjnie definiować zarówno zasady dopuszczalnych działań, jak również konsekwencje naruszenia tych zasad [7, s. 40].

Opisywany powyżej nadzór bankowy jest jednym z komponentów sieci bezpieczeństwa finansowego (*financial safety net*), która obejmuje poza nim system gwarantowania depozytów oraz bank centralny jako pożyczkodawcę ostatniej instancji [6]. Aby cały ten system działał w sposób efektywny, powinny istnieć silne wzajemne relacje i zaawansowana współpraca pomiędzy instytucjami

gwarantowania depozytów a innymi uczestnikami sieci bezpieczeństwa finansowego. Jako zasadniczą kwestię tej współpracy należy wskazać sprawny przepływ informacji pomiędzy wszystkimi uczestnikami systemu bezpieczeństwa finansowego.

4. Podsumowanie

Przy analizie stabilności sektora finansowego istotną rolę odgrywają zarówno cechy makroekonomiczne, tj. odnoszące się do otoczenia rynku finansowego, jak i cechy na poziomie mikro, tzn. te, które odpowiadają za siłę i stabilność samego sektora finansowego. W miarę wchodzenia krajowych instytucji finansowych do globalnych sieci i grup kapitałowych skuteczność analizy stabilności sektora finansowego będzie malała „od dołu do góry”, a więc od mikroekonomicznych sygnałów wczesnego ostrzegania, płynących z poszczególnych instytucji finansowych, aż do ich uwarunkowań makroekonomicznych. W miarę umiędzynarodowienia krajowego sektora finansowego konieczne będą analizy „od góry do dołu”, czyli od makroekonomicznych do mikroekonomicznych cech stabilności [8, s. 91].

Literatura

- [1] Basel Committee on Banking Supervision, *Working Paper on Pillar 3 – Market Discipline*, 2001.
- [2] Bollard A., *Corporate Governance in the Financial Sector*, The Annual Meeting of the Institute of Directors in New Zealand, Christchurch, 7 kwietnia 2003.
- [3] Crockett A., *Banking Supervision and Financial Stability*, The William Taylor Memorial Lecture by Andrew Crockett, General Manager of the Bank for International Settlements, in Sydney, 22 October 1998.
- [4] Crockett A., *Market Discipline and Financial Stability*, Speech by Andrew Crockett, General Manager of the Bank for International Settlements and Chairman of the Financial Stability Forum, at the Banks and systemic risk conference, Bank of England, London, 23-25 May 2001.
- [5] Crockett A., *Mr Crockett Asks Whether the International Financial System Needs Mending*, Speech by Mr Andrew Crockett, General Manager of the Bank for International Settlements and Chairman of the Financial Stability Forum, at the Friedrich-Ebert-Stiftung in Frankfurt on 8 December 1999.
- [6] Financial Stability Forum, *Working Group on Deposit Insurance. Progress Report*. „Background Paper” 2001.
- [7] *Financial Stability in Emerging Market Economies. A Strategy for Formulation, Adoption and Implementation of Sound Principles and Practices to Strengthen Financial System*, Report of the Working Party on Financial Stability in Emerging Market Economies, BIS-IMF, Basle 1997.
- [8] Gołajewska M., Kokoszczyński R., Polański Z., *Raport o stabilności systemu finansowego (styczeń 2000 – czerwiec 2001)*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2002.
- [9] Jaworski W.L., Zawadzka Z. [red.], *Bankowość. Podręcznik akademicki*, Poltext, Warszawa 2002.
- [10] Kiedrowska M., Marszałek P., *Stabilność finansowa – pojęcie, cechy i sposoby jej zapewnienia*, Cz. I, „Bank i Kredyt” 2002 nr 3.

-
- [11] King M., *Mr King Gives a Speech on Reforming the International Financial System: the Middle Way*, Speech by Mr Mervyn King, Deputy Governor of the Bank of England, to a session of the Money Marketeters at the Federal Reserve Bank of New York on 9 September 1999.
 - [12] Mishkin F.S., *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN.
 - [13] Reports on the International Financial Architecture – Reports of the Working Group on Transparency and Accountability, Bank for International Settlements, Basle/Switzerland, 1998.
 - [14] Trichet J.C., *World-Wide Tendencies in Financial Systems*, Speech at the Bundesbank/BIS conference, Frankfurt, 28 September 2000.

THE INDICATORS OF FINANCIAL SYSTEM STABILITY

Summary

The article is a trial of presenting the features of financial system which promote its stability. These features have been presented in two groups: micro and macroeconomic features. To the macroeconomic indicators of financial system stability it has been subsumed cohesion the instruments of monetary and fiscal policy and properly prepared and sequentially introduced financial liberalisation. However, the microeconomic features of financial system stability are: well-defined legal framework and credibility and transparency of financial institution functioning, high quality of management and corporate governance, effective control and supervision on financial institution, market discipline and well-defined safety net.

Mgr Agnieszka Ostalecka jest asystentem w Katedrze Finansów i Rachunkowości Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze).